

Pirma dalis

PIRMAS SKYRIUS

2020-ųjų kovo tryliktoji

Būdama šešerių nutapiau gabalėlį dangaus. Mano tėtis dirbo restauratoriumi ir su kolegų grupe rekonstravo Niujorko Centrinės stoties pagrindinės salės lubų zodiako freską – žibančiais žvaigždynais nusagstyta akvamarino spalvos skliautą. Buvo vėlu, jau seniai turėjau gulėti lovoje, bet tėtis pasiėmė mane į darbą, nes mamos, kaip įprasta, nebuvo namie.

Jis padėjo man atsargiai užsiropšti pastoliais, kur stebėjau jį darbuojantis prie nuvalyto turkio spalvos dažų lopinėlio. Žvelgiau į žvaigždes, vaizduojančias Paukščių Tako juostą, auksinius Pegaso sparnus, iškeltą Oriono lazda, sukuriuojančias Žuvų žvaigždyno žuvis. Tėtis pasakojo, kad originali freska buvo nutapyta 1913-aisiais. Per stogą varvantis vanduo sugadino tinką, todėl 1944-aisiais freską atkartojo ant plokščių, o jas pritvirtino prie skliautuotų lubų. Iš pradžių buvo ketinama prieš restauruojant plokštes nuimti, tačiau jose buvo asbesto, ir restauratoriai jų nebelietė – ėmėsi valyti dešimtmečių apnašas vatos pagaliukais ir valymo tirpalu.

Jie atidengė istoriją. Atrado tarp žvaigždynų paslėptus freskos tapytojų parašus, tik jiems suprantamus pokštus ir žinutes. Ten buvo įamžintos vestuvių datos ir Antrojo pasaulinio karo pabaiga. Karių pavardės. O šalia Dvynių žvaigždyno užrašyta dvynukų gimimo data.

Freskos kūrėjai padarė klaidą – nutapė zodiaką atvirksčiai, nei jis būtų matomas nakties danguje. Tačiau, užuot ištaisęs, tėtis stropiai ją atkartojo. Tą vakarą jis auksavo žvaigždes nedideliame

dangaus plotelyje. Iš pradžių patepė mažičius geltonus taškelius klėjais. Paskui padengė juos lengvais, it atodūsis, aukso lapeliais. Tada atsisuko į mane.

– Diana, eikš, – pakvietė tiesdamas ranką; aš užsiropščiau ir atsistojau priešais tėvą, saugoma jo visu kūnu. Jis padavė man tep-tuką, kad juo perbraukusi privirtinčiau foliją. Parodė, kaip švelniai patrinti ją nykščiu, kad ant plokštės liktų tik jo sukurta galaktika.

Baigdami darbus, šiaurvakariniame Centrinės stoties kampe, ten, kur žydros lubos įsiremia į marmuro sieną, restauratoriai paliko nedidelį tamsų lopinėlį. Šis kokių dvidešimties centimetrų ilgio ir dešimties centimetrų pločio stačiakampis buvo paliktas tyčia. Tėtis paaikšino, kad restauratoriai taip daro, nes istorikai gali užsimanyti iširti originalo struktūrą. Vienintelis būdas sužinoti, kaip toli nuė-jai, – pažvelgti, nuo ko pradėjai.

Kiekvienąsyk būdama Centrinėje stotyje pagalvoju apie tėtį. Apie tai, kaip tąnakt išėjome susikibę už rankų – mūsų delnai spindėjo, lyg būtume pavogę žvaigždes.

Šiandien penktadienis, tryliktoji, – nieko gero ir nederėjo tikėtis. Norint nusigauti iš „Sotheby’s“ pastato Aukštutiniame Ytsaide į „An-sonijos“ Aukštutiniame Vestsaide, reikia iš pradžių nuvažiuoti Q metro linija iki Taimso aikštės, o paskui vėl grįžti 1-ąja į centrą, todėl, prieš pradėdama judėti reikiama linkme, pirma turiu nukeliauti atgal.

Nekenčiu keliauti atgal.

Įprastai eičiau per Centrinį parką, bet šiandien aviu naujus batus, kurie jau trina pūslę ant kulno ir kurių niekada nebūčiau apsiavusi, jei būčiau žinojusi, kad mane išsikvies Kitomi Ito. Todėl turiu va-žiuoti visuomeniniu transportu. Bet kažkas ne taip, ir man prireikia akimirkos, kad suprasčiau, kas.

Tyla. Įprastai tenka brautis pro turistus, besiklausančius gatvės dainininkų ar styginių kvarteto. Bet šiandien peronas tuščias.

Vakar vakare, vienam bilietų kontrolieriui nustačius COVID, Brodvėjaus teatrui mėnesiui sustabdė pasirodymus – dėl viso pikto. Bent jau taip sakė Finas – Niujorko Presbiterijonų ligoninėje, kur jis atlieka rezidentūrą, nepastebėta tokio susirgimų koronavirusu augimo kaip Vašingtono valstijoje, Italijoje arba Prancūzijoje. Vakar vakare mudviem žiūrint žinias, garsiai pasvarsčiau, ar jau derėtų pulti į paniką, ir Finas pasakė, kad visame mieste nustatyta tik devyniolika atvejų.

– Plaukis rankas ir neliesk veido, – paprotino. – Viskas bus gerai.

Į centrą vežantis metro taip pat beveik tuščias. Išlipu Septyniasdešimt antroje gatvėje, markstydamasi kaip kurmis išnyru iš požemio ir žengiu skubriu niujorkietišku žingsniu. Priešais visa savo didybe iškyla „Ansonija“, tarsi rūstus džinas, įžūliai užriekusi savo *beaux art* stiliaus nosį į dangų. Akimirką tiesiog stoviu ant šaligatvio ir žvelgiu į ją, tingiai išsidrėbusią tarp Septyniasdešimt trečiosios ir ketvirtosios gatvių po savo mansardiniu stogu. Pirmajame aukšte įsikūrusios parduotuvės „North Face“ ir „American Apparel“, bet čia ne visada buvo taip prašmatnu. Kitomi pasakojo, kad septintajame dešimtmetyje, kai jiedu su Semu Praidu atsikraustė, pastate knibždėjo aiškiaregių ir mediumų, čia buvo įsikūręs svingerių klubas su orgijų kambariu ir nemokamais gėrimais bei maistu. „Mudu su Semu užsukdavome į jį bent kartą per savaitę“, – sakė ji.

Dar nebuvo gimusi, kai Semas drauge su dainų bendraautoriumi Viljamu Pantu ir dviem mokyklos draugais iš Slau Anglijoje įkūrė grupę „Paukščiai“. Nei tada, kai jų pirmasis albumas išsilaikė „Billboard“ populiariausių dainų sąrašė trisdešimt savaitių ar kai britų ketvertukas dalyvavo „Edo Salivano šou“ ir sukėlė klykiančių amerikiečių merginų psichozę. Nei kai po dešimties metų Semas vedė Kitomi Ito arba kai grupė iširo, praėjus keliems mėnesiams po to, kai pasirodė jų paskutinis albumas, kurio viršelyje buvo pavaizduoti nuogi Kitomi ir Semas, atkartojantys jų lovos galvūgalyje kabančiame paveiksle pavaizduotą porą. Dar nebuvo gimusi

ir tada, kai praėjus trejiems metams Semas žuvo ant šio pastato laiptų, – psichiškai nesveikas vyras perrėžė jam gerklę, atpažinęs jį iš to legendinio albumo viršelio.

Bet žinau šią istoriją, kaip ir visas likęs pasaulis.

„Ansonijos“ durininkas mandagiai nusišypso; konsjeržė pakelia akis, kai prie jos prieinu.

– Aš pas Kitomi Ito, – pranešu nerūpestingai, stumtelėdama leidimą per jos stalą.

– Ji jūsų laukia, – atsako konsjeržė. – Aukšto numeris...

– Aštuonioliktas. Žinau.

„Ansonijoje“ gyveno daugybė garsenybių – nuo Beibo Ruto iki Teodoro Dreizerio, nuo Toskaninio iki Natali Portman, tačiau Kitomi ir Semas Praidas neabejotinai patys garsiausi. Jei mano vyrą būtų nužudę ant mūsų gyvenamojo namo laiptų, turbūt nebūčiau jame likusi dar trims dešimtmečiams, bet tai tik aš. Šiaip ar taip, Kitomi pagaliau išsikrausto – štai kodėl garsiausia pasaulyje roko muzikanto našlė turi mano telefono numerį savo mobiliajame.

Kaip čia atsidūriau? – galvoju atsiremdama į galinę lifto sieną.

Kai buvau maža ir žmonės klausdavo, kuo norėčiau būti užaugusi, turėjau aiškų planą. Norėjau užtikrintai siekti karjeros, iki trisdešimties susituokti, iki trisdešimt penkerių – pagimdyti paskutinį vaiką. Norėjau laisvai kalbėti prancūziškai ir būti pervažiavusi šalį 66-uoju greitkeliu. Tėtis juokdavosi iš mano sąrašo. „Tikrai esi savo mamos dukra“, – sakydavo.

Man tai nebuvo komplimentas.

Beje, reikia pastebėti, kad viskas vyksta pagal planą. Dirbu jaunesniąja specialiste „Sotheby’s“ („Sotheby’s“!), o mano viršininkė Eva visaip leido suprasti, kad kai parduosime Kitomi paveikslą, mane greičiausiai paaukštins. Nesu susižadėjusi, bet praeitą savaitgalį pritrūkau švarių kojinių ir, nuėjusi nugvelbti Fino, radau jo apatinių stalčiaus gilumoje paslėptą žiedą. Rytoj išvykstame atostogų ir Finas ten pasipirš. Esu tuo tokia tikra, kad šiandien vietoj pietų pasidariau manikiūrą.

O man dvidešimt devyneri.

Lifto durys atsidaro tiesiai į Kitomi fojė marmurinėmis juodomis ir baltomis, tarsi milžiniška šachmatų lenta, grindimis. Ji pasirodo priangyje mūvėdama džinsus, avėdama kerzinius batus ir apsisiautusi rožinio šilko chalata, su žilų plaukų kupeta ir savo garsiaisiais violetiniais širdžių formos akiniais. Ji visad priminė man lengvą ir trapų žvirbliuką. Pagalvoju, kaip iš sielvarto dėl Semo žūties per nakt pražilo juodi Kitomi plaukai. Prisimenu jos, suklypusios ant šaligatvio ir gaudančios orą, nuotraukas.

– Diana! – taria ji, lyg būtume senos draugės.

Akimirką pasijuntu nejaukiai, nes iš įpročio ištiesiu ranką, staiga prisimenu, kad rankų vieni kitiems nebespaudžiame, ir tik keistai mosteliu.

– Laba diena, Kitomi, – atsakau.

– Taip džiaugiuosi, kad galėjai šiandien užsukti.

– Jokios bėdos. Daugelis pardavėjų pageidauja, kad dokumentai būtų pristatyti asmeniškai.

Per jos petį ilgo koridoriaus gale matau jį – Tulūz-Lotreko paveikslą – vienintelę priežastį, kodėl pažįstu Kitomi Ito. Ji pastebi mano į paveikslą įbestas akis ir jos lūpose atsiranda šypsena.

– Nieko negaliu sau padaryti, – teisinuosi. – Man niekada nepabosta į jį žiūrėti.

Kitomi veidas keistai virpteli.

– Tada eikš, apžiūrėsi iš arčiau, – sako vesdamasi mane gilyn į namus.

Tarp 1892-ųjų ir 1895-ųjų Anri de Tulūz-Lotrekas šokiravo impresionistų pasaulį įsikūręs viešnamyje ir tapydamas kartu lovoje gulinčias prostitutes. „Le Lit“, vienas garsiausių tos serijos paveikslų, eksponuojamas Orsė muziejuje. Kitus už dešimt ir dvylika milijonų dolerių įsigijo privatūs kolekcininkai. Kitomi namuose esantis paveikslas neabejotinai yra šios serijos dalis, tačiau ir akivaizdžiai skiriasi nuo likusiųjų.

Šiame pavaizduotos ne dvi moterys, o moteris ir vyras. Nuoga moteris sėdi atsirėmusi į lovos galvūgalį, antklodė nukritusi jai iki juosmens. Virš galvūgalio kabo veidrodis, kuriame matosi antrojo paveikslu veikėjo, paties Tulūz-Lotreko, atspindys – jis nuogas sėdi kojūgalyje, su skreite susisukusia antklode, nugara į žiūrovą ir žvelgia į moterį taip pat įdėmiai, kaip ji žvelgia į jį. Paveikslas intymus ir vujaristinis, kartu ir slaptas, ir viešas.

Ant paskutiniojo „Paukščių“ albumo „Niekados dvylikta“ viršelio buvo pavaizduota nuogakrūtė Kitomi, atsirėmusi į lovos galvūgalį, žvelgianti į Semą, kurio plati nugara užėmė apatinį vaizdo trečdalį. Už jūdvių lovos, ten, kur originale kabo veidrodis, kabo jų atkar-tojamas paveikslas.

Tą albumo viršelį žino visi. Ir visi žino, kad Semas nupirko paveikslą iš privačios kolekcijos ir padovanojo jį Kitomi vestuvių proga.

Bet tik nedaugelis žino, kad dabar ji parduoda šį paveikslą neeiliniame „Sotheby’s“ aukcione ir kad šį sandorį sudariau aš.

– Ar vis dar ketini važiuoti atostogų? – klausimu nutraukia mano apmąstymus Kitomi.

Argi pasakojau jai apie kelionę? Gal. Bet negaliu sugalvoti nė vienos logiškos priežasties, kodėl jai tai turėtų rūpėti.

Atsikrenkščiu (man moka, kad derėčiausi dėl meno kūrinių, ne jais grožėčiausi) ir nusišypsau.

– Tik porai savaičių, tą pačią minutę, kai grįšiu, visom jėgom kibsiu į jūsų pardavimą. – Mano darbas keistas – įtikinti klientus perduoti savo numylėtus meno kūrinius kitiems – tenka laviruoti tarp aikčiojimo dėl kūrinių grožio ir drąsinimo, kad teisingai elgiasi juos parduodami. – Jei nerimaujate dėl paveikslu pergabenimo pas mus, tai visai be reikalo, – tikiu ją. – Pažadu, kad asmeniškai prižiūrėsiu pakavimą ir pasitiksiu jį vietoje. – Vėl žvilgteliu į drobę. – Rasime jai tobulus namus, – pažadu. – Taigi. Pereikime prie dokumentų?

Prieš atsiskumdama į mane Kitomi žvilgteli pro langą.

– Apie tai ir norėjau pasikalbėti, – sako ji.

– Ką turi omeny, sakydama, kad ji nebenori parduoti? – klausia Eva, žvelgdama į mane per savo firminių raginių akinių rėmelių viršų.

Eva Sent Klerk – mano viršininkė, mano mentorė ir legenda. Ji – „Imp Mod“, didžiausio impresionizmo ir moderniojo meno aukciono, pardavimų vadovė, ja norėčiau būti sulaukusi keturiasdešimties, o iki šiol mėgavausi būdama po jos kompetentingu sparnu priglobta numylėtinė.

– Taip ir maniau. Ją perkalbėjo kažkas iš „Christie’s“. – Eva primerkia akis.

Kitomi jau yra pardavusi meno kūrinių per pagrindinį „Sotheby’s“ konkurentą „Christie’s“. Po teisybei, visi manė, kad per juos parduos ir Tulūz-Lotreka... kol aš padariau tai, ko, kaip jaunesnioji specialistė, niekada neturėjau padaryti, ir ją perkalbėjau.

– Tai ne dėl „Christie’s“...

– „Philips“? – klausia Eva, pakeldama antakius.

– Ne. Joks kitas aukcionas. Ji tiesiog nori luktelėti, – paaiškinu. – Ji nerimauja dėl viruso.

– Kodėl? – nustemba Eva. – Paveikslas juo neužsikrės.

– Ne, bet pirkėjai aukcione gali.

– Ką gi, man teks ją apraminti, – sako Eva. – Dėl Dievo meilės, paveikslu rimtai domisi Kluniai ir Bejonsė su Džeizi Zy.

– Kitomi nerimauja ir dėl nuosmukio akcijų biržose. Ji mano, kad netrukus reikalai smarkiai pablogės. Todėl nori truputį palaukti... kad netektų gailėtis.

Eva pasitrina smilkinius.

– Ar supranti, kad jau nutekino informaciją apie šį pardavimą, – sako ji. – „The New Yorker“ parašė apie tai visą straipsnį.

– Jai tereikia šiek tiek daugiau laiko, – sakau.

Eva žiūri į šalį, mintyse jau užbaigusi šį pokalbį su manimi.

– Gali eiti, – paliepia.

Išeinu iš jos kabineto į koridorių labirintą, pilną knygų, kuriomis naudojuosi ieškodama informacijos apie meno kūrinius. „Sotheby’s“ praleidau pusseptintų metų ar net visus septynerius, jei skaičiuosime praktiką, kurią atlikau dar mokydamasi Viljamso universitete. Vos baigusi perėjau į jų meno vadybos magistro studijas. Pradėjau kaip stažuotoja, vėliau tapau jaunesniąja Impresionizmo skyriaus kataloguotoja – atlikdavau pirminį gaunamų paveikslų tyrimą. Aiškinau, ką autorius tapė panašiu metu ir už kiek parduoti panašūs paveikslai, kartais net parašydavau pirmąjį anotacijos variantą. Ir nors šiais laikais daug kas mūsų pasaulyje skaitmenizuota, meno pasaulyje vis dar leidžiami fiziniai katalogai – dailūs, blizgūs, detalūs ir labai, labai svarbūs. Dabar, dirbdama jaunesniąja specialiste, Evos pavedimu atlieku kitas užduotis: apžiūriu meno kūrinius vietoje, ieškodama trūkumų, kaip prieš pasirašydami sutartį apžiūrime nuomojamą automobilį, ieškodami smulkių įlenkimų; būnu šalia, kai paveikslas pakuojamas ir gabenamas iš namų į mūsų biurą ir retkarčiais prisijungiu prie savo vadovės susitikimuose su potencialiais klientais.

Man einant pro šalį, iš tarpdurio išnyra ranka, sugriebia mane už peties ir įtraukia į nedidelį kambarėlį.

– Jėzau, – aikteliu, vos neužgriūdama ant Rodnio, savo geriausio draugo „Sotheby’s“. Jis, kaip ir aš, pradėjo čia nuo universiteto praktikos. Tačiau, kitaip nei aš, Rodnis nepasuko į aukciono verslo pusę. Jis projektuoja ir padeda kurti erdves, kuriose eksponuojami aukcionui pateikti meno kūriniai.

– Ar tai tiesa? – klausia Rodnis. – Ar tikrai praradai „Paukščių“ paveikslą?

– Pirma, tai ne „Paukščių“ paveikslas. Jis priklauso Kitomi Ito. Antra, iš kur, po velnių, taip greit sužinojai?

– Brangioji, paskalos yra šio verslo varomoji jėga, – atsako Rodnis. – Jos plinta tarp šių sienų greičiau nei gripas. – Jis pagalvoja. – Arba, šiuo atveju, koronavirusas.

– Na, aš *neprradau* Tulūz-Lotreko. Kitomi tik nori, kad situacija šiek tiek stabilizuotųsi.

Rodnis suneria rankas.

– Manai, kad greitai metu taip nutiks? Vakar meras paskelbė nepaprastąją padėtį.

– Finas sakė, kad visame mieste tėra devyniolika atvejų, – atsakau.

Rodnis pažvelgia į mane su nepasitikėjimu ir užuojauta, lyg būčiau pasakiusi, kad vis dar tikiu Kalėdų Seneliu.

– Galėsiu duoti tau vieną tualetinio popieriaus ritinėlį, – sako.

Pagaliau pažvelgiu jam už nugaros. Siena nutepta šešiais skirtingais auksinių dažų atspalviais.

– Kurie patinka labiausiai? – klausia Rodnis.

Parodau į vidurinę juostą.

– Tikrai? – klausia jis, primerkdamas akis.

– O kam jie?

– Viduramžių rankraščių ekspozicijai. Neviešas aukcionas.

– Tada anie, – atsakau linktelėdama į gretimą juostą. Ji atrodo visiškai taip pat. – Eime su manim į „Sant Ambroeus“, – maldauju. Toje kavinėje virš „Sotheby’s“ yra vytinto kumpio ir mocarelos sumuštinų, galinčių padėti man pamiršti Evos veido išraišką.

– Negaliu. Šiandien gyvas spragėšiais.

Poilsio kambaryje būna nemokamų kukurūzų spragėsių – įtempomis dienomis jie atstoja pietus.

– Rodni, – girdžiu save sakant. – Man – šakės.

Jis uždeda rankas man ant pečių, apsuka ir nuveda prie kitos sienos, ant kurios nuo praeitos ekspozicijos likę veidrodžiai.

– Ką matai?

Pažvelgiu į savo plaukus, kurie man visada atrodė pernelyg raudoni, į pilkšvai melšvas akis. Lūpdažis nuvalgytas. Oda išblyškusi lyg vaiduoklio. Ant palaidinės apykaklės kažkokia keista dėmė.

– Matau žmogų, kuris gali atsisveikinti su paaukštiniu.

– Keista, – sako Rodnis. – Nes aš matau žmogų, kuris rytoj išvyksta atostogų ir kuriam turėtų būti nusispjaut ant Kitomi Ito,

Evos Sent Klerk ar „Sotheby’s“. Galvok apie tropikų kokteilius, rojų ir tai, kaip žaisi daktarą su savo vaikinu...

– Tikri gydytojai to nedaro...

– ...ir kaip nardysi su driežais...

– Jūrinėm iguanom.

– Nesvarbu. – Rodnis stipriai apkabina mane iš nugaros ir susiranda mano žvilgsnį veidrodyje. – Diana, kai po dviejų savaitių grįši, visiems rūpės jau kitas skandalas. – Jis man nusišypso. – O dabar eik, nusipirk apsauginio kremu ir nešdinkis.

Aš juokiuosi, o Rodnis paima dažymo volelį ir uždažo visas auksines juostas mano išrinkta spalva. Sykį jis man pasakojo, kad aukciono sieną gali dengti ir pusmetro storio dažų sluoksnis, nes ją nuolatos perdažo.

Uždarydama duris spėliuju, kokios spalvos iš pradžių buvo šio kambario sienos ir ar kas nors tai bepamena.

Nusigauti į Heistingsą prie Hadsono, miegamąjį rajoną miesto šiaurėje, galima įsėdus į Šiaurinį metro Centrinėje stotyje. Todėl šiandien jau antrąsyk keliauju į centrą.

Tik šįkart užeinu į pagrindinę stoties salę, atsistoju tiesiai po tuo dangaus lopinėliu, kurį tapėme su tėčiu, ir leidžiu žvilgsniui nuklysti atvirkščiu zodiaku ir žvaigždžių strazdanėlėmis nusėtu lubų skliautu. Užvertusi galvą žiūriu, kol ima svaigti galva, ir, regis, vėl išgirstu tėčio balsą.

Praėjo ketveri metai po jo mirties, bet sukaupti drąsą ir aplankyti motiną galiu tik pirmiausia atėjusi čia, tarytum prisiminimai apie jį suteiktų man apsauginį imunitetą.

Ne visai suprantu, ko pas ją važiuoju. Ji manęs nekvieta. Ir tai nėra kažkoks įprastas dalykas. Tiesą sakant, nebuvau jos aplankyti jau tris mėnesius.

Galbūt *todėl* ir važiuoju.

Nuo Heistingso prie Hadsono metro stoties iki „Žolyno“ globos namų galima nueiti pėsčiomis, tai ir buvo viena iš priežasčių, kodėl juos pasirinkau, kai po ilgų metų tylos motina apsireiškė lyg griautinis iš giedro dangaus. Savaimė suprantama, motiniška šiluma ji nespinduliavo. Ji buvo problema, kurią reikėjo spręsti.

Mūrinis pastatas puikiai įsilieja į vietos peizažą, kuris atrodo tarsi iškirptas ir perkeltas čia iš Naujosios Anglijos. Gatvės pakraščiai apaugę medžiais, kaimynystėje įsikūrusi biblioteka. Priešais įėjimo duris plātėjančiu puslankiu išdėliotos trinkelės. Tik užėjęs pro automatiškai rakinamas duris, pamatęs skirtingomis spalvomis išdažytus koridorius ir ant gyventojų kambarių durų kabančias nuotraukas supranti, kad patekai į atminties sutrikimų turinčiųjų globos įstaigą.

Užsiregistruoju ir praeinu pro moterį, šlepsinčią į šviesų dailės kabinetą, pilną įvairiausių dažų, molio ir kitų priemonių meno užsiėmimams. Kiek žinau, mano mama niekada juose nedalyvavo.

Čia yra visokių gyventojų kasdienybę palengvinančių dalykų. Jiems skirtos durys nudažytos ryškiai geltona spalva, kad geriau matytųsi, o darbuotojams skirti įėjimai arba sandėliukų durys paslėptos po knygų lentynų ar augalų piešiniais ir susilieja su sienomis. Kadangi visų kambarių durys panašios, ant kiekvienų pakabinta didelė nuotrauka, turinti ypatingą reikšmę kambario gyventojui, – šeimos nario, svarbios vietos ar mylimo gyvūno. Mano motinos atveju tai viena garsiausių jos pačios darytų nuotraukų – iš Kubos plaustu atvykusio pabėgėlio, laikančio glėbyje suglebusį savo dehidratavusio sūnaus kūnelį. Atvaizdas groteskiškas, niūrus ir spinduliuoja skausmą. Kitaip tariant – būtent toks, kokiais garsėjo Hana O’Tul.

Saugomų patalpų durys iš abiejų pusių atrakinamos kodu. (Viduje esanti klaviatūra visada apstota saujelės čia gyvenančių zombių, bandančių tau per petį įžiūrėti į laisvę vedančius skaičius.) Asmeniniai kambariai nerakinami. Užeinu į motinos kambarį – jis tvarkingas ir neperkrautas daiktais. Televizorius (kaip visada) įjungtas, rodo

kažkokį žaidimą. Motina sėdi ant sofas, susidėjusi rankas ant kelių lyg debutantė, laukianti, kol ją pakvies šokio.

Ji jaunesnė už daugelį šių namų gyventojų. Jos juoduose plaukuose vienintelė žila sruoga, bet turėjo ją nuo tada, kai buvau maža. Tiesą sakant, ji ne ką tesiskiria nuo tų laikų, kai buvau maža, išskyrus sąstingį. Motina nepaliaujamai judėdavo – kalbėdama skeryčiodavo rankomis, išsisukinėdavo nuo klausimų, reguliuodavo fotoaparato objektyvą, sprukdavo nuo mūsų į kokį nors pasaulio užkampį, kad nufotografuotų revoliuciją ar stichinę nelaimę.

Jai už nugaros – tinkleliu aptverta terasa, dėl kurios ir pasirinkau „Žolyno“ namus. Pagalvojau, kad didelę gyvenimo dalį lauke praleidusiam žmogui nepatiks būti įkalintam globos namuose. Uždara terasa saugi, nes išeiti per ją negali, bet vaizdas matosi. Žinoma, tai tik rėželis vejų, už kurio prasideda automobilių aikštelė, bet vis šis tas.

Motinos gyvenimas čia kainuoja krūvą pinigų. Kai ji pasirodė ant mano namų slenksčio, lydima dviejų policininkų, kurie rado ją besiblaškančią po Centrinį parką su chalatu, aš nė nežinojau, kad ji grįžo į Niujorką. Jos piniginiėje jie rado mano adresą ant nuplėšto voko, kuriame siunčiau jai Kalėdų atviruką, kampo. „Ponia, – paklausė vienas policininkų, – ar pažįstate šią moterį?“

Žinoma, ją atpažinau. Bet pažinoti jos visai nepažinojau.

Kai paaiškėjo, kad motina serga demencija, Finas paklausė, ką ketinu daryti. „Nieko“, – atsakiau. Ji beveik nesirūpino manimi, kai buvau maža, kodėl dabar turėčiau rūpintis ja? Pamenu jo veido išraišką, kai jis suprato, kad gali būti, jog man meilė – tarsi mainai. Daugiau niekada nenorėjau pamatyti tos Fino veido išraiškos, bet žinojau ir savo ribas, be to, neturėjau galimybių tapti ankstyvuuju Alzheimeriu sergančio žmogaus prižiūrėtoja. Todėl atlikau savo pareigą – pasikalbėjau su jos neurologu ir prisirinkau įvairių globos namų brošiūrų. „Žolyno“ buvo geriausi, bet brangūs. Galiausiai supakavau mamos daiktus, „Sotheby’s“ pardavė nuo sienų nukabintas jos nuotraukas ir susidarė renta, iš kurios galėjau mokėti už jos naująjį būstą.

Ironiška, bet to iš tėvų, kurio beviltiškai ilgėjausi, nebeliko šiame pasaulyje, o tas, kuris man visiškai nerūpėjo, buvo pririštas prie manęs ilgam.

Dabar užsiklijuoju šypseną ir prisėdu šalia motinos ant sofos. Galėčiau ant rankų pirštų suskaičiuoti, kiek sykių buvau atvažiavusi jos aplankyti nuo tada, kai čia įkurdinau, bet puikiai prisimenu darbuotojų instrukcijas: elkis taip, lyg ji tave pažinotų, ir ji, net jei tavęs nepamena, greičiausiai vadovausis socialinėmis užuominomis ir elgsis draugiškai. Kai per pirmąjį apsilankymą jos paklausta, kas esu, atsakiau: „tavo duktė“, ji taip įsiaudrino, kad atšoko, užkliuvo už kėdės, parvirto ir prasiskėlė galvą.

– Kas laimi „Laimės ratą“? – klausiu įsitaisydama, lyg būčiau nuolatinė lankytoja.

Motina įsmeigia į mane akis. Jose, lyg mirksinti indikatorius lemputė, švysteli sumišimas, bet ji nuveja jį šalin.

– Moteris rožiniais marškinėliais, – atsako. Ji suraukia antakius, bandydama prisiminti, kas aš. – Ar tu...

– Kai buvau čia praėjusį sykį, lauke buvo šilta, – nutraukiu ją, duodama užuominą, kad lankausi ne pirmą sykį. – Šiandien visai šilta. Gal atidarykime duris į terasą?

Ji linkteli, ir aš nueinu link įėjimo į uždara terasą. Vidinis skląstis atitrauktas.

– Turi jį užsklęsti, – primenu jai. Neturėčiau jaudintis, kad ji kažkur nuklys, bet mane vis tiek nervina neužrakintos durys.

– Ar kažkur eisim? – klausia ji, į kambarį plūstelėjęs gaivaus oro gūsiui.

– Ne šiandien, – atsakau. – Bet aš rytoj išvykstu. Į Galapagus.

– Buvau ten, – sako motina, nušviesta užplūstančių prisiminimų. – Ten gyvena vėžlys. Vienišius Džordžas. Jis paskutinis savo rūšies atstovas. Įsivaizduok, ką reiškia būti paskutiniam visame pasaulyje.

Mano gerklėje kažkodėl susikaupia ašarų gumulas.

– Jis nugaišo, – sakau.

– Kas? – Motina pakreipia galvą.

– Vienišius Džordžas.

– Kas tas Džordžas? – klausia ji, prisimerkdama. – O kas *tu*?

Tas klausimas mane žeidžia.

Nežinau, kodėl taip skaudu, kai motina dabar mane pamiršta, nors niekada iš tiesų ir nepažinojo.

Kai Finas grįžta iš ligoninės, sėdžiu lovoje, susirangiusi po antklo-
de, vilkėdama mėgstamiausius flanelinius marškinius ir mūvėdama
treningines kelnes, su nešiojamuoju kompiuteriu ant kelių. Šiandiena
mane tiesiog *išsunkė*. Finas prisėda šalia, atsiremia į galvūgalį. Jo
šviesūs plaukai šlapi, vadinasi, išsimaudė prieš grįždamas iš Niujorko
Presbiterijonų ligoninės, kurios chirurgijos skyriuje rezidentauja, bet
jis vilki uniformą, išryškinančią jo rankų raumenis ir atidengiančią
strazdanų spiečių ant jų. Jis žvilgteli į ekraną, paskui į tuščią ledų
dėžutę šalia manęs.

– Oho, – tarsteli. – „Mano Afrika“ ir... sviestiniai karijų ledai?
Rimta.

Padedu galvą jam ant peties.

– Šūdina diena.

– Mano šūdinesnė, – atsako Finas.

– Aš praradau paveikslą, – sakau jam.

– Aš praradau pacientę.

– Laimėjai, – suurzgiu. – Tu visada laimi. Dėl meno niekas
niekada nemiršta.

– Ne, noriu pasakyti, kad *pamečiau* pacientę. Pagyvenusi DLK
kažkur nuklydo prieš tulžies pūslės operaciją.

– Dama su lapės kailiniais?

Finas šypteli.

– Demencija su Levi kūneliais.

Savaime suprantama, tai primena man motiną.

– Radai ją?

– Apsauga rado, – atsako Finas. – Gimdymo skyriuje.

Svarstau, kas galėjo ją *ten* nuvesti – kokia nors vidinio GPS imtuvo klaida ar toks tolimas, kad vos girdimas, prisiminimų aidas.

– Tada laimiu *aš*, – sakau ir išdėstau jam sutrumpintą susitikimo su Kitomi Ito versiją.

– Gerai, – sako Finas. – Pažvelgus plačiau, tai ne tragedija. Vis dar gali būti paaukštinta į specialistes, kai ji galiausiai nuspręs parduoti paveikslą.

Už ką labiausiai myliu Finą (na, gerai, *viena* iš savybių, už kurias jį labiausiai myliu) yra tai, kad jis supranta, jog turiu detalų ateities planą. Jis saviškį taip pat turi. Svarbiausia, kad mūsų planai sutampa, – sėkminga karjera, paskui du vaikai, paskui restauruota sodyba užmiestyje. „Audi TT“. Grynaveislis anglų springerspanielis, bet ir mišrūnas iš prieglaudos. Pusmetis užsienyje. Banko sąskaitoje santaupų tiek, kad nereikėtų nervintis dėl žieminių padangų pirkimo ar stogo remonto. Narystė benamių prieglaudai, ligoninei ar vėžiu sergantiesiems paramą renkančios labdaros organizacijos taryboje. Ir pasiekimas, dėl kurio prisimins mano vardą.

(Tikėjausi, kad tai bus Kitomi Ito.)

Jei santuoka yra pakinktas, verčiantis du žmones judėti viena linkme, tai mano tėvai buvo jaučiai, tempiantys jį kiekvienas į savo pusę, o *aš* buvau įkalinta stačiai per vidurį. Niekaip nesuprantu, kaip gali žengti su žmogumi prie altoriaus ir nesuvokti, kad visiškai skirtingai įsivaizduojate ateitį. Tėtis svajėjo apie šeimą; jam menas buvo galimybė mane aprūpinti. Motina svajėjo apie meną; jai šeima buvo tik trukdis. Tikiu meile. Bet neegzistuoja aistra, galinti nutiesti tiltą per tokią prarają.

Gyvenime nutinka netikėčiausių dalykų, bet tai nereiškia, kad negali būti pasiruošęs plano. Todėl, kol nemažai mūsų draugų kaupia brangius diplomus, brauko į kairę tinderyje ar aiškinasi, kas juos džiugina, mudu su Finu turime *planus*. Ir sutampa ne tik mūsų

gyvenimo projekto grafikas, mudu turime tų pačių svajonių, lyg trauktume jas iš bendro norų šulinio: nubėgti maratoną. Išmokti atskirti gerą kabernę nuo prasto. Pasižiūrėti visus du šimtus penkiasdešimt filmų iš IMDB geriausiųjų sąrašo. Savanoriauti Aliaskos rogių šunų lenktynėse. Nueiti gabalą Apalačų tako. Pamatyti tulpių laukus Nyderlanduose. Išmokti čiuožti banglente. Pasigrozėti Šiaurės pašvaiste. Išeiti į pensiją penkiasdešimties. Aplankyti visus UNESCO pasaulio paveldo objektus.

Pradėsime nuo Galapagų. Tai velniškai brangi kelionė dviem Niujorke gyvenantiems Y kartos atstovams – vien lėktuvo bilietai kainavo beprotiškus pinigus. Bet mudu taupėme ketverius metus ir, pasinaudoję internete mano rastu pasiūlymu, sugebėjome įsprausti šią kelionę į savo biudžetą, tiesa, apsiribosime viena sala, užuot leidęsi į daug brangesnį kruizą po įvairias.

Ir kažkur lavos smėlio paplūdimyje Finas priklaups ant vieno kelio, o aš paskėsiu jo akių vandenyne ir išstarsiu: taip, teprasideda likęs mudviejų gyvenimas.

Ir nors nenukrypau nuo savo gyvenimo grafiko, trypčioju vietoje, laukdama naujo svarbaus įvykio. Turiu darbą, bet negavau paaugstinimo. Turiu vaikina, bet ne šeimą. Primena Fino žaidžiamus kompiuterinius žaidimus, kai niekaip negali pereiti į kitą lygį. Aš vizualizavau, manifestavau ir kalbėjau visatai. Finas teisus. Neleisiu tokiai smulkmenai kaip Kitomi neryžtingumas išmušti mane iš vėžių.

Išmušti *mus* iš vėžių.

Finas pabučiuoja man viršugalvį.

– Man gaila, kad praradai paveikslą.

– Man gaila, kad praradai pacientę.

Visą tą laiką jo pirštai tingiai sunerti su manaisiais.

– Ji kosėjo, – ištaria tyliai.

– Regis, sakei, kad ji buvo ligoninėje dėl tulžies pūslės.

– Taip. Bet ji kosėjo. Visi girdėjo. Ir man... – Jis pažvelgia į mane susigėdęs. – Buvo baisu.

Suspaudžiu Fino delną.

– Manai, ji sirgo COVID?

– Taip. – Jis purto galvą. – Todėl, užuot ėjęs į jos palatą, pirma aplankiau du kitus pacientus. Manau, jai atsibodo laukti... ir ji išėjo. – Jo veidą perkreipia pasibjaurėjimas savimi. – Ji kosėja „rūkaliaus kosuliu“, jai reikia pašalinti tulžies pūslę, o aš, užuot galvojęs apie jos sveikatą, bijau dėl savosios.

– Negali savęs dėl to kaltinti.

– Ar tikrai? Daviau priesaiką. Lyg ugniagesys sakytų, kad jam per karšta eiti į degantį pastatą.

– Maniau, visame mieste tik devyniolika atvejų.

– Šiandien, – pabrėžia Finas. – Bet mano prižiūrintis gydytojas prigąsdino mus, kad iki pirmadienio skubiosios pagalbos skyrius bus perpildytas. Visą valandą mokiausi taisyklingai užsidėti asmenines apsaugos priemones.

– Ačiū Dievui, kad mes išvažiuojam atostogų, – sakau. – Manau, mums abiem reikia pailsėti.

Finas nieko neatsako.

– Nekantrauju atsidurti paplūdimyje, už tūkstančių kilometrų nuo viso šito.

Tyla.

– Finai?

Jis atšlyja, kad galėtų pažvelgti man į akis.

– Diana, – taria. – Tu važiuok.

Naktį, Finui užmigus neramiu miegu, pabundu skaudančia galva. Susirandu aspirino, išsmunku į svetainę ir atsidarau nešiojamąjį kompiuterį. Fino prižiūrintis gydytojas tiesiai šviesiai pasakė, kad išeiti atostogų šiuo metu *labai nerekomenduojama*. Kad veikiai jiems prireiks absoliučiai visų darbuotojų.

Nemanau, kad jis meluoja, bet prisimenu tuščią traukinių stotį ir nieko nebesuprantu. Miestas atrodo ištuštėjęs, o ne pilnas sergančių žmonių.